

Pradžia>Nagrinėjimas teisme>Civilinės bylos>Kurios šalies teismas kompetentingas?

Kurios šalies teismas kompetentingas?

Rumunija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Rumunijoje be bendrosios kompetencijos teismų dar yra specializuoti skyriai arba kolegijos, sprendžiantys ginčus tam tikrose bylose.

Pagal Įstatymo Nr. 304/2004 dėl teisingumo organizavimo nuostatas Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas (rum. *Înalta Curte de Casație și Justiție*) turi 4 skyrius – I-ąjį civilinių bylų skyrių, II-ąjį civilinių bylų skyrių, Baudžiamųjų bylų skyrių, Administracinių ir mokestinių ginčų skyrių – devynių teisėjų kolegiją ir bendruosius skyrius, kiekvienas iš jų turi savo jurisdikciją. Apeliaciniai teismai, specializuoti teismai arba atitinkamais atvejais apylinkių teismai turi specializuotus skyrius arba kolegijas civilinėms byloms, baudžiamosioms byloms, su vaikais ir šeimos reikalais susijusioms byloms, administracinių ir mokestinių ginčų byloms, su darbo ginčais ir socialiniu draudimu, įmonėmis, prekybos registru, nemokumu, nesąžininga konkurencija susijusioms byloms, jūrų ir upių teisės byloms nagrinėti. Sprendimams minėtoje bylose priimti prireikus gali būti steigiami specializuoti teismai.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Įprasta civilinių bylų nagrinėjimo procedūra išdėstyta Civilinio proceso kodekse. Jo nuostatos taip pat taikomos kitoms byloms, jeigu įstatymuose, kuriais jos reglamentuojamos, nenumatyta kitaip.

Civilinio proceso kodekso 94–97 straipsniuose reglamentuojama dalykinė jurisdikcija, susijusi su civilinių bylų teismų nagrinėjamomis bylomis.

Kadangi apylinkių teismai yra *pirmosios instancijos teismai*, jie nagrinėja toliau nurodytas bylas, įskaitant ieškinius, kurie gali (negali) būti įvertinami pinigais: ieškinius, kurie pagal *Civilinį kodeksą priklauso globos ir šeimos bylų teismui*;

ieškinius, susijusius su civilinės būklės įrašų registravimu;

ieškinius, susijusius su daugiaaukščių pastatų / butų / erdvių, kuriuos kaip atskirus vienetus nuosavybės teise turi skirtingi asmenys, administravimu ir su teisiniais santykiais, kuriuos būstų savininkų asociacijos palaiko su kitais fiziniais ar juridiniais asmenimis;

ieškinius dėl išskeldinimo;

ieškinius, susijusius su bendromis sienomis ir tranšėjomis, atstumu tarp pastatų ir sodinių, servitutais, suvaržymais, kitais nuosavybės teisių apribojimais;

ieškinius, susijusius su ribų ir jų žymėjimo pakeitimais;

ieškinius, kuriais siekiama apsaugoti teisę naudotis turtu;

ieškinius, susijusius su teigiamomis ar neigiamomis prievolėmis, kurių negalima išreikšti pinigais;

ieškinius, susijusius su teisiniu padalijimu, neatsižvelgiant į atitinkamą vertę;

kitus ieškinius, kurie gali būti išreikšti pinigais, iki 200 000 RON imtinai, neatsižvelgiant į šalių teisę kreiptis į teismą.

Apylinkių teismai nagrinėja apeliacine tvarka apskųstus jurisdikciją turinčių valdžios institucijų ir kitų jurisdikciją turinčių įstaigų sprendimus. Apylinkių teismai taip pat nagrinėja visus kitus ieškinius, kurie teisės aktais priskiriami jų jurisdikcijai.

Specializuoti teismai:

jie, kaip *pirmosios instancijos teismai*, nagrinėja visus ieškinius, kurie pagal teisės aktus nėra priskirti kitų teismų jurisdikcijai;

kaip apeliaciniai teismai, jie nagrinėja apeliacine tvarka apskųstus pirmosios instancijos teisėjų priimtus sprendimus;

kaip peržiūros teismai, jie nagrinėja teisės aktuose konkrečiai nurodytas bylas;

jie taip pat nagrinėja visus kitus ieškinius, kurie teisės aktais priskiriami jų jurisdikcijai.

Apeliaciniai teismai nagrinėja šias bylas:

kaip pirmosios instancijos teismai, jie nagrinėja ieškinius, susijusius su administraciniais ir mokestiniais ginčais;

kaip apeliaciniai teismai, jie nagrinėja apeliacine tvarka apskųstus specializuotų teismų pirmąją instanciją priimtus sprendimus;

kaip peržiūros teismai, jie nagrinėja teisės aktuose konkrečiai nurodytas bylas;

jie taip pat nagrinėja visus kitus ieškinius, kurie teisės aktais priskiriami jų jurisdikcijai.

Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas nagrinėja šias bylas:

kasacine tvarka apskųstas apeliacinių teismų nutartis ir kitas nutartis teisės aktuose numatytais atvejais;

peržiūras, kuriomis siekiama formuoti teisinę praktiką;

su ankstesne nutartimi susijusius prašymus paaiškinti tam tikrus teisinius klausimus;

visus kitus pareiškimus, kurie teisės aktais priskiriami jo jurisdikcijai.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Rumunijos civilinių bylų teismų sistemoje skiriami žemesnieji ir aukštesnieji teismai, turintys dalykinę jurisdikciją, paskirstytą tarp įvairaus rango teismų pagal funkcinius (pareigos pobūdžio) ir procesinius kriterijus (ginčo vertę, dalyką ar pobūdį).

Buvo atlikti tam tikri su jurisdikcija susiję Civilinio proceso kodekso pakeitimai ir specializuoti teismai tapo visavertę jurisdikciją turinčiais teismais, pirmąją instanciją nagrinėjančiais bylas iš esmės. Apylinkių teismų jurisdikcijai priklauso nagrinėti ieškinius dėl nedidelių sumų ir (arba) nesudėtingus ieškinius, kurie praktikoje yra labai dažni.

Apeliaciniai teismai turi jurisdikciją daugiausia nagrinėti apeliacinius skundus, o Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas yra bendrosios kompetencijos peržiūros teismas, užtikrinantis vienodą teisės aiškinimą ir taikymą nacionaliniu lygmeniu.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)**2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė**

Taisyklės dėl Rumunijos civilinių bylų teismų sistemos teritorinės jurisdikcijos nustatytos Civilinio proceso kodekso 107 ir tolesniuose straipsniuose.

Pagal bendrą taisyklę ieškinytis pateikiamas atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos arba buveinės teisme.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Galioja specialios taisyklės dėl teritorinės jurisdikcijos:

jeigu atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta ar buveinė nėra žinoma, ieškinyms pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijoje yra atsakovo faktinė gyvenamoji vieta arba atstovybė, o jeigu jos nežinomos, tada – teisme, kuriame yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba buveinė, arba faktinė gyvenamoji vieta, arba atstovybė;

ieškinyms privatinės teisės reglamentuojamam juridiniam asmeniui taip pat gali būti pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso viena iš juridinio asmens statuso neturinčių juridinio asmens patronuojamųjų įmonių;

ieškinyms asociacijai, įmonei ar kitam subjektui, neturinčiam juridinio asmens statuso, gali būti pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso asmuo, kuriam subjekto narių susitarimu pavestas subjekto valdymas ar administravimas; nesant tokio asmens, ieškinyms gali būti pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso bet kuris iš atitinkamo subjekto narių;

ieškiniai valstybei, centrinės ir vietos valdžios institucijoms ir įstaigoms ir kitiems viešosios teisės reglamentuojamiems juridiniams asmenims gali būti pateikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba buveinė, arba teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo buveinė.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Rumunijos Civilinio proceso kodekse numatytos alternatyviosios jurisdikcijos taisyklės (113–115 straipsniai). Taigi, teritorinę jurisdikciją taip pat turi toliau nurodyti teismai:

teismas, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta (prašymai nustatyti vaiko kilmę);

teismas, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo-kreditoriaus nuolatinė gyvenamoji vieta (išlaikymo prievolės);

teismas, kurio jurisdikcijai priklauso sutartinės prievolės įvykdymo vieta, kaip numatyta susitarime;

teismas, kurio jurisdikcijai priklauso turto buvimo vieta (nuomos, žemės registracijos, pagrindimo, įrašų ištaisymo atvejais);

teismas, kurio jurisdikcijai priklauso išvykimo arba atvykimo vieta (vežimo sutartys);

teismas, kurio jurisdikcijai priklauso mokėjimo vieta (įsakomieji vekseliai, čekiai, paprastieji vekseliai ar kiti vertybiniai popieriai);

teismas, kurio jurisdikcijai priklauso vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta (kai siekiama atlyginti žalą vartotojams, sudariusiems sutartis su profesionaliais veiklos vykdytojais);

teismas, kurio jurisdikcijai priklauso delikto padarymo arba žalos atsiradimo vieta, kai ieškiniai susiję su prievolėmis, kylančiomis iš tokių veiksmų.

Kai atsakovas nuolat vykdo profesinę, žemės ūkio, prekybinę, pramoninę ar panašią veiklą ne savo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje, ieškinį taip pat galima pateikti teisme, kurio jurisdikcijai priklauso veiklos vykdymo vieta, kai tai susiję su toje vietoje atsirandančiomis arba ten vykdytinomis piniginėmis prievolėmis. Draudimu byloje ieškiniai dėl žalos atlyginimo taip pat gali būti pateikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso apdraustojo asmens nuolatinė gyvenamoji vieta ar buveinė, apdrausto turto buvimo vieta arba draudžiamąjį įvykio vieta.

Jurisdikcijos pasirinkimas pagal sutartį laikomas niekiniu, jeigu jis įtvirtinamas prieš atsirandant teisei į žalos atlyginimą, o jeigu byla susijusi su privalomu civilinės atsakomybės draudimu, nukentėjusi trečioji šalis tiesioginį procesą gali pradėti ir teisme, kurio jurisdikcijai priklauso nukentėjusios trečiosios šalies nuolatinė gyvenamoji vieta arba buveinė.

Teismas, kurio jurisdikcijai priklauso saugomo asmens nuolatinė arba faktinė gyvenamoji vieta, priima nutartį dėl teritorinės jurisdikcijos nagrinėti prašymus skirti fizinių asmenų apsaugą, kurie pagal Civilinį kodeksą priklauso globos ir šeimos bylų teismo jurisdikcijai. Kai kreipiamasi globos ir šeimos bylų teismo leidimo atlikti teisinius veiksmus (susijusius su turtu), jurisdikciją taip pat turi turto buvimo vietos teismas. Šiuo atveju globos ir šeimos bylų teismas, priėmęs sprendimą, perduoda sprendimo kopiją globos ir šeimos bylų teismui, kurio jurisdikcijai priklauso saugomo asmens nuolatinė arba faktinė gyvenamoji vieta. Pareiškimas dėl santuokos nutraukimo priklauso apylinkės teismo, kuriame yra paskutinis bendras sutuoktinių būstas, jurisdikcijai. Jeigu sutuoktiniai bendro būsto neturi arba jeigu nė vienas iš jų nebegyvena vietoje, kuri priklauso apylinkės teismo jurisdikcijai ir kurioje yra bendras būstas, jurisdikciją turi apylinkės, kurioje yra atsakovo būstas, teismas. Jeigu atsakovas negyvena Rumunijoje, o Rumunijos teismai turi tarptautinę jurisdikciją, jurisdikciją turi ieškovo būsto buvimo vietos teismas. Jeigu nei ieškovas, nei atsakovas negyvena Rumunijoje, šalys gali susitarti pateikti pareiškimą dėl santuokos nutraukimo bet kuriam Rumunijoje esančiam apylinkės teismui. Jeigu tokio susitarimo nėra, pareiškimas dėl santuokos nutraukimo gali būti teikiamas 5-osios apylinkės Bukarešto apylinkės teismui (Civilinio proceso kodekso 914 straipsnis).

Pareiškimai dėl individualių darbo ginčų sprendimo teikiami specializuotam teismui, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta arba darbo vieta (Įstatymo Nr. 53/2003 – Darbo kodekso 269 straipsnis).

2.2.2.2 Kada turiu kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Taisyklės, kuriomis nustatyta išimtinė teritorinė jurisdikcija, yra išdėstytos Civilinio proceso kodekso 117–121 straipsniuose. Taigi:

ieškiniai dėl teisių į nekilnojamąjį turtą pateikiami tik teisme, kurio jurisdikcijai priklauso turto buvimo vieta. Jeigu turto buvimo vieta priklauso kelių teismų jurisdikcijai, ieškinyms pateikiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo nuolatinė arba faktinė gyvenamoji vieta, jeigu ji yra kurioje nors iš šių jurisdikcijų, o jeigu ji nepriklauso nė viena iš šių jurisdikcijų, tada ieškinyms pateikiamas bet kuriam iš turto buvimo vietos teismų. Minėtos nuostatos taip pat taikomos prašymams apsaugoti teises naudotis turtu, prašymams pažymėti ribas, prašymams apriboti teisę į nekilnojamąjį turtą ir prašymams atlikti teisminį turto padalinimą, jeigu nepadalyta bendroji nuosavybė kyla ne iš paveldėjimo santykių;

paveldėjimo byloje, kol nėra atskirta nepadalyta bendroji nuosavybė, paskutinės mirusiojo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti:

ieškinius dėl testamentinės valios vykdymo galiojimo;

ieškinius dėl paveldėjimo, jo mokesčių ir mokesčių, susijusių su galimais paveldėtojų ieškiniiais vienas kitam;

mirusiojo testamentinės išskirtinės gavėjų ir (arba) kreditorių ieškinius bet kuriam iš jo paveldėtojų ar testamentinio vykdytojų;

išimtinę jurisdikciją nagrinėti ieškinius, susijusius su įmonėmis, kol nebaigtas likvidavimo ir (arba) išregistravimo procesas, turi įmonės pagrindinės buveinės vietos teismas;

išimtinę jurisdikciją nagrinėti ieškinius, susijusius su nemokumu ir (arba) kreditorių susitarimais, turi skolininko buveinės specializuotas teismas; profesionalaus veiklos vykdytojo ieškiniai vartotojui gali būti pateikiami tik vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos teisme.

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Šalys gali raštu arba, ginčo metu, žodiniu pareiškimu teisme susitarti, kad bylas, susijusias su turtu ar kitomis teisėmis, kurias jos gali turėti, turėtų nagrinėti kiti teismai negu tie, kurie turėtų teritorinę jurisdikciją, nebent jie turi išimtinę jurisdikciją. Kai ginčas susijęs su vartotojų teisių apsauga, taip pat kitais teisės aktuose numatytais atvejais šalys gali susitarti dėl jurisdikcijos pasirinkimo tik po to, kai kyla teisė į kompensaciją, priešingu atveju susitarimas laikomas niekiniu (Civilinio proceso kodekso 126 straipsnis).

Pagalbiniai, papildomi ir atsitiktiniai prašymai teikiami teismui, kuris turi jurisdikciją pagrindinio ieškinio atžvilgiu, net jeigu jie priklauso kito teismo dalykinei jurisdikcijai arba teritorinei jurisdikcijai, išskyrus atvejus, kai ieškiniai susiję su nemokumu arba kreditorių susitarimais. Šios nuostatos taip pat taikomos tada, kai jurisdikcija nagrinėti pagrindinį ieškinį yra nustatyta teisės aktais ir priskirta specializuotam skyriui arba kolegijai. Jeigu teismas turi išimtinę jurisdikciją vienos iš šalių atžvilgiu, šis teismas turi išimtinę jurisdikciją visų šalių atžvilgiu (Civilinio proceso kodekso 123 straipsnis).

Be to, pagal Civilinio proceso kodekso 124 straipsnio nuostatas teismas, turintis jurisdikciją priimti sprendimą dėl pagrindinio ieškinio, taip pat priima nutartis dėl atsiliepimų į ieškinį ir išimčių, išskyrus prejudicinius klausimus, priklausančius kito teismo išimtinai jurisdikcijai, o procesinius incidentus nagrinėja teismas, kuriam apie juos pranešama.

Šalys arba teisėjas bet kuriuo proceso etapu gali iškelti klausimą dėl bendrų teismo jurisdikcijos nebuvimo pagrindų. Klausimas dėl dalykinės jurisdikcijos nebuvimo ir dėl teritorinės jurisdikcijos, susijusios su viešąja tvarka, nebuvimo turi būti iškeltas pirmajame posėdyje, į kurį šalys gavo tinkamus pirmojo teismo šaukimus, o su privačiu nurodymu susijusios jurisdikcijos nebuvimo klausimą gali iškelti tik atsakovas, pateikdamas atsiliepimą į ieškinį, o jeigu atsiliepimas į ieškinį nėra privalomas – vėliausiai pirmajame posėdyje, į kurį šalys gavo tinkamus pirmojo teismo šaukimus. Jeigu jurisdikcijos nebuvimas nesusijęs su viešąja tvarka, jurisdikcijos neturinčiame teisme ieškinį pateikusi šalis negali prašyti, kad būtų paskelbtas jurisdikcijos nebuvimas (naujojo Civilinio proceso kodekso 130 straipsnis).

Kai sprendžiami tarpvalstybinių padarinių turintys civiliniai ginčai ir kai byla susijusi su teisėmis, kuriomis šalys gali laisvai naudotis pagal Rumunijos teisę, jeigu šalys sudarė galiojantį susitarimą, kad Rumunijos teismai turi jurisdikciją priimti sprendimus dėl dabartinių ar galimų su šiomis teisėmis susijusių ginčų, Rumunijos teismai yra vieninteliai teismai, turintys jurisdikciją priimti sprendimus šiose bylose. Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, Rumunijos teismas, į kurį šaukiamas atsakovas, turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl ieškinio, jeigu atsakovas atvyksta į teismą ir pateikia atsiliepimą į ieškinį dėl bylos esmės, pirmajame teisme nagrinėjamoje byloje iki įrodymų rinkimo etapo pabaigos nepateikdamas prašymo taikyti išimtį dėl jurisdikcijos nebuvimo. Dviem minėtaisiais atvejais Rumunijos teismas gali palikti ieškinį nenagrinėtą, jeigu iš bylos aplinkybių aišku, kad ginčas neturi esminio ryšio su Rumunija (naujojo Civilinio proceso kodekso 1066 straipsnis).

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Žr. atsakymus į klausimus Nr. 1, 2, 2.1., 2.2., 2.2.2.1., 2.2.2.2.

Paskutinis naujinimas: 13/06/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.